ג: הורו בית דין פרק ראשון הוריות

עין משפט
נר מצוה

יב א מי׳ פ״ב מהל׳ שגגות הל׳ ד סמג עשין רח:
כ ב ג ד ה מי׳ שם הלכה ז סמג שם:
בא ו מי׳ פ״ג מהל׳ מתנות הלכה ה סמג עשין קלז:
בב ז ח מי׳ פ״ד מהל׳ שגגות הלכה ה סמג עשין רח:
בג ט מי׳ שם הלכה ח ופ״ב הלכה כ סמג שם:
בד י מי׳ שם הלכה יא ופ״ב הלכה כ:
בה יב מי׳ שם ופ״ב שם הל׳ ג סמג שם:
בו יג מי׳ פ״ד שם הל׳ ה סמג שם:
בז יד מי׳ פ״ד מהל׳ שקלים הל׳ ב:
בח טו מי׳ פ״ד מהל׳ שגגות הל׳ ה סמג עשין רח ומצוה תסט תלי:
בט טז מי׳ שם פ״ה הלכה ב:

רבינו חננאל

ממה שהורוהו והיה חוזר שב מידיעתו קרינן ביה: אמר רבא אע״ג דסבר רב דהיכא דהורו ב״ד בחלב מותר ונתחלף לא׳ חלב בשומן ואכלו דפטור מודה שאם אכלו חצי הקהל באותה הוראה דלא מייחי ב״ד אר אלא כל אחד מייחי בשבה או שעירה. שאין זה שנתחלף לו חלב בשומן משלים לרוב הצבור לחטיי פר אלא דהאי לא מצטרף מ״מ דאמר קרא לשגגה. מי דכתיב בפרשת שלח לך והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה עד שיהיה כולם בשגגה אחת (ופ׳) (ומר) א) יולפי׳ מעיני מעיני. וקי״ל לסבריה דתנא דמתני׳ כר׳ יוחנן דאע״ג דאינה משנה (מאי הוא) [מיהו] שקלו וטרו לטעמיה: **איסקא** בין שעשה ועשו עמהן בין שעשה ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה פטור מפני שחלה בב״ד. ואקשינן למה לי למיתנא כל הני פי׳ דאיתני שלא עשו ועשה. והגך תרי בבי ליתו בק״ו דקרינן לא זו אף זו קתני. פי׳ לא זו שעשו ועשה עמהן דאיכא למימר משום דעבד בהדייהו הויא חלה נמורה. אף אם עשו ועשה אחריהן פטור דלא זו שעשו ועשה אחריהן דעשו ב״ד בעלמא. אף זו אם לא עשו ב״ד כלל ועשה פטור. ואקשינן אי הכי סיפא דקתני הורו ב״ד ודע אחד מהן שטעי או חלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין עשו ועשה עמהן כו׳ בקמיתא. דלתיובא איסבא מסתברי׳ מי׳ דאיל ואמרת לא זו אף זו קתני כן היה לו לשנותה או חלמיד שראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שלא עשו ועשה בין שעשו ועשה אחריהן בין שעשו ועשה עמהן כו׳: **איסקא** אי חלמיד ראוי להוראה. אמר רבא איצטריך דאי תנא אחד מהן הוה אמינא הני מילי מאן דגמיר וסבר כמו אחד מהן שגמר וסבר אבל גמיר ולא סבר לא הנא נמי ראוי להוראה. א״ל אביי והא להוראה דגמיר וסבר מסמע דמאן דלא סבר לא חזי להוראה. א״ל אנא לא מאחד מהן הוה אמינא הני מילי דגמיר וסבר אבל גמיר ולא סבר לא הנא ראוי להוראה דמשנה יתירה אמר׳ גמיר ולא סבר סבר ולא גמיר. מי דאי לא סבר ולא גמיר מנא ידע והא דמשנה יתירה מעין דאמרי׳ בקראי אין דברי אחר דברי אלא למעט. הא דתנן ראוי להוראה כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי פי׳ איזהו תלמיד ראוי להוראה אמר רבא כגון שמעון בן עזאי הדן לפני חכמים

מסורת הש״ס

ז) רש״ש, ב) [ובר מב. תוס׳ ע. נדה כט.], ג) [נ״ל עמה], ד) [קידו׳ ה. ס״ו ל. כ״ב ע. כ״ק ע.], ה) סנהדרין ז: [ופס״ה אי״ר יהושע בן לוי], ו) [פס״ה ע״ש], ז) תמר. יעב״ן.
ח) [מנחות נב.], ט) עי׳ רש״ש, י) [נ״ל דאין לומר דמעלה דבשגגה היינו כי קץ מני׳ בקרבן אהרן וכנ״ל].

תורה אור השלם

1. ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מכל מצות יי אשר לא תעשינה ואשמו:
ויקרא ד יג
2. במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי כלו: מלאכי ג ט

מוסף רש״י

במארה אתם נארים. אתם מקללים עליכם נזירה לאהרן וקללה ונשבר עליכם, ואתי׳ אותי אתם קובעים, נחלים, שאתם נהנים שוב מן המחרוים (ע״ש ט:) קללתם עליכם בגזירה אחרי לבטל המחשבה אל בית הלוי. מדמתיב ומלאכי מכילו את כל המעשר ונו׳ ואתפיי׳ ואתי אתם קובעים, אתם נחלים את המעשר ואת תרומה מדמתיב אתם ואתרתם מה קבעתן המעשר והתרומה. (רש״ס ב״ב ס״ו) הגוי כולו. בלומר וכל הקהל כולו קיבלו את המגירה ומקמתא אם לא היו מולן יכולין לעמוד נה לא היו מפסמין וזינון המולן. אלמא לא חשיבא לעמוד נה (שם). קולר תלוי. עושה של הגייה (שבועות ז:). תלמיד בפני רבו. וכל דין לפני רבו והול לא מקל לדבר. נעשה אם שקר והול מכין בדבר שטעה (שם). דינטבין שיבא מבשאיא. שיעשו נערות קטנה מן הקיבה. כלומר אם נעשה ומעשה בעים בין מלוי מקלי מפל. ביצת. נעות. כמו (הושע ח) כי שבעים יהיה עגל שומרון. ומתרגמינן לגמרי לייתן (שם).

תוספות הרא״ש

ר״מ הורו ב״ד ודע א׳ מהם שטעו ואמר להם טועים אתם פטור הא שתיק חייב (דהיינו) [הינן שתיק וכרכתי ביריש אבל אי (לא) שתק דלא כרבים בריש פטור. תימה אמאי קתני ואמר להם טועים אתם פטור. ליתנו דבוהא עפי יגדע לאחר מהם שטעו ושתק שטויים ר״ל משום דלא ליתי לטעמי ולמימר דכל שתיק פטור אפי׳ כרבים בריש: מתני׳ הורו ב״ד ודעו מאי שנא זה מן היושב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע בין שעשו ועשה עמהן כו׳: **איסקא** אי חלמיד ראוי להוראה. אמר רבא איצטריך דאי תנא אחד מהן הוה אמינא הני מילי מאן דגמיר וסבר כמו אחד מהן שגמר וסבר אבל גמיר ולא סבר לא הנא נמי ראוי להוראה דמשנה יתירה אמר׳ גמיר ולא סבר סבר ולא גמיר. מי דאי לא סבר ולא גמיר מנא ידע והא דמשנה יתירה מעין דאמרי׳ בקראי אין דברי אחר דברי אלא למעט. הא דתנן ראוי להוראה כגון מאן אמר רבא כגון שמעון בן עזאי פי׳ איזהו תלמיד ראוי להוראה אמר רבא כגון שמעון בן עזאי הדן לפני חכמים

יא ולא כעין הכוח כיח דין דכורו לכם מעיקרא דאכוי לכו ידיעה. כלומר לא ידע שחזרו ומוזר עשה על פיהם ולא שגגת עצמו ויחיד שעשה כהוראה ב״ד פטור: **מיסיבי פר הטלם דבר של צבור**. כגון שהורו ב״ד בעניתה כוכבים ועשו לצור על פיהם ודעו ומחזרו בהן ולריכין מעות כדי ליקח פר ושעירי עבודת כוכבים של לצור: **בחחלה גוכין לכם**. שגזכרין גוכין מכל אחד מיסראל מעות לקנות מהם פר ושעירי עבודת כוכבים לצורך קרבן דבר׳ ר״ש: **ומחמי**. קאמר רבי שמעון דפטור דברשות ב״ד הוא לא כיון לאגבי לה מעות לצורך פר הטלם דבר של לצור הוה מחידע ליה שהבית דין טעו ומחזרו מהוראתן ומחמי הוי מילה בב״ד: **איבעים אימא שגבו ממנו חסם**. אלא הודיעוהו לצורך מה הן גוכין: **ואיבעים אימא דלא הוי בחסם**. כי גבו להו ולאחר בגייה הוא דעשה על פיהם: ר״ש **אומר מחרומם הלשכה הם באים**. דלא הוי מפרסמת הלכך כי עשה על פיהם הוי מולה בבית דין הלכך פטור ר׳ שמעון ומנא דמתניתין הכי סבירא ליה אליבא דרבי שמעון דמתרומת הלשכה הן באין: **מביא ר״מ מחייב**. דמולה בעצמו הוי: **ורבי שמעון פוטר**. דמולה בב״ד הוי: **רבי אלעזר אומר חסם**. מבית אחם תלוי: **אילא בזיעיהו**. בין ר׳ אלעזר לסומכוס לסומכוס אינו מביא אחם חסם תלוי דהכי קאמר סומכוס מעשה שלו תלוי הוא ולילא למימר שמא מולה בעצמו הוה ב״ד דלא הוי בר חיוב מעלית דהיכא דהוי לפניו תמיכה אחת חסם חסם של חלב חסם של שומן ואכלו בדין הוא דמבית אחם תלוי מפוס דאיכא למימר שמא חלב ממש אכל דהוי בר חיוב מעלית אכל הכא ליכא למימר שמא מולה בעצמו ממש הוא שהרי על פי הולחה הוא עושה הלכך מעשה שלו תלוי הוא דלא חייב שלו תלוי הוא דלא הוי בר חיוב מעלית הלכך אינו מביא אחם חסם תלוי: **לאחם שאכל חסם חלב חסם שומן**. וכהי סבור שאומן הוא ונודע לו שחסם חלב אחם שאכל חסם חלב חסם שומן הוא שמבית אחם תלוי מפוס דאמר אכל הכא נמי איכא למימר שמא מולה בעצמו ממש הוא: ולא

יאו דלמא [ידיעה] דההוא ב״ד דהורו בעינן תיקו אמר רבי יונתן מאה שישבו להורות אין חייבין עד שיורו כולן שנאמר יואם כל עדת ישראל ישגו יעד שישגו כולן טו[עד שתפשוט הוראה בכל עדת ישראל] אמר רב הונא בריה דרב הושעיא הכי נמי מסתברא דבכל התורה כולה קיי״ל יזרובו בכולו והבא בתי׳ כל יטהעדה הואיל וכך אפילו הן מאה [תנן] הורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה והלך ועשה על פיהם בין שעשו ועשה עמהן ובין שעשו ועשה אחריהן ובין שלא עשו ועשה ה״ז חייב מפני שלא תלה בב״ד האי הוא דחייב הא אחר פטור ואמאי הא לא גגמרה הוראה הבא במאי עסקינן יכגון שהרכין ההוא אחד מהן בראשו ת״ש יזהורו ב״ד וידע אחד מהן שטעו יואמר להן מוענין אתם הרי אלו פטורים טעמא דאמר להן טוענין אתם דפטורים יהא שתיק מישתק חייבין וגמר לה הוראה ואמאי והא לא הורו כולן אמרי ה״נ כגון שהרכין בראשו מתיב רב משרשיא סמכו רבותינו על דברי רשב״ג ועל דברי ר״א בר׳ צדוק שהיו אומרים יאין גוזרין גזירה על הצבור אלא א״כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה ואמר רב אדא בר אבא מאי קרא יבמארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו והא הכא דכתי׳ הגוי כולו ורובא ככולא דמי תיובתא דר׳ (יוחנן) [יונתן] תיובתא ואלא מאי כל עדת דקאמר רחמנא ה״ק אי איכא כולם הויא הוראה ואי לא לא הויא הוראה יאמר רבי יהושע ׳ שישבין בדין קולר תלוי בצואר כולן פשיטא הא קמ״ל דאפילו תלמיד בפני רבו יירב הונא כי הוה נפיק לבי דינא מייתי עשרה תנאי דבי רב לקמיה יי כי היכי

דנימטין שיבא מכשורא רב אשי כי הוו מייתי טרפתא לקמיה מייתי עשרה מבחי ממתא מחסיא ומותיב קמיה אמר כי היכא דנימטין שיבא מכשורא: **מתני׳** הורו ב״ד וידעו שטעו וחזרו בהן בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן והלך ועשה על פיהן ר׳ שמעון פוטר ור׳ אלעזר אומר ספק איזהו ספק יישב לו בתוך ביתו חייב הלך לו למדינת הים פטור אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה אמר לו בן עזאי מאי שנא זה מן היושב בביתו יישהיושב בביתו אפשר היה לו שישמע וזה לא היה לו אפשר שישמע יהורו ב״ד לעקור את כל הנוף יאמרו אין נדה בתורה אין עבודת כוכבים בתורה הרי אלו פטורין יהורו לבטל מקצת תורה אין הרי אלו חייבין ליכיצד אמרו יש נדה בתורה אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא מרה״ לרה״ר פטור יש עבודת כוכבים בתור׳ אבל המשתחוה פטור הרי אלו חייבין שנא׳ יוגעלם דבר דבר ולא כל הגוף: **גמ׳** אמר רב יהודה אמר רב מ״ט דר״ש הואיל וברשות ב״ד הוא עושה איכא דאמרי אמר רב יהודה אמר רב אומר היה ר״ש כל הוראה שיצאה ברוב צבור יחיד העושה אותה פטור לפי שלא ניתנה הוראה אלא להבחין בין שוגג למזיד יימיתיבי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים יבתחלה גובין עליהן דברי ר״ש ר׳ יהודה אומר מתרומת הלשכה הן באין אמאי כיון דנבי להו הוי ליה הודע איבעית אימא כגון שגבו סתם ואב״א כגון דלא הוה ליה במתא ואיבעית אימא רב כאידך תנא סבר דתניא איפכא בתחילה גובין להן דברי רבי יהודה ר״ש אומר מתרומת הלשכה הן באין תני ר״מ מחייב ור״ש פוטר ר״א אומר יספק משום סומכוס אמרו תלוי אמר ר׳ יוחנן אשם איכא בינייהו א״ר זירא משל דר״א למה הדבר דומה לאדם שאכל ספק חלב ספק שומן ונודע לו יישמביא אשם תלוי (אלא) אחד כמו פר העלם: **משל דרבי אליעזר בר׳**. תימה דהתם כספק אכל ספק לו ולהלי עלמא אכל הכא לו אין ספק. וכן כסומכוס. מיהו יש לומר דכאן תרוייהו אין דספק הוי:

בל הוראה שיצאה ברוב צבור. למעוטי דאם מטעה מלי לצור ועשה גם הוא חייבין: **שעירי עבודת כוכבים**. תמוס כה נקיט לשון רבים לאיכא טומא שעירים שעירי אלם תודש ושעירי רגלים שהן מרובים. ואיהי קלאמר התם שעירים נקיט נמי הכא אל״נ

ולאו דלמא (אלא) אחד כמו פר העלם: **לתיגו** (אלא) אחד כמו פר העלם: **משל דרבי אליעזר בר׳**. תימה דהתם כספק אכל ספק לו ולהלי עלמא אכל הכא לו אין ספק. וכן כסומכוס. מיהו יש לומר דכאן תרוייהו אין דספק הוי:

כדגרסינן בסוף פ״א דסנהדרין אל״ן (אביין) כי האי גונא שידע ועשה אפאי חייב קרבן והא מזיד הוא ואין קרבן במזיד כהאי. א״ל ולטעמיך הא דתניא בסיפרא ובתוספתא בעשותה אחת ממצות ה׳. יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור מפי עצמו חייב. כיצד הורו ב״ד שהלב מותר תודע לאחד מהן שטעו או תלמיד יושב לפניהן וראוי (אין) להוראה כגון שמעון בן עזאי והלך ועשה על פיהן יכול יהיה פטור ת״ל בעשותה. הועשה על פי עצמו חייב. בהוראת ב״ד פטור. כלומר למה הקשה למשנה המהומה. הקשה לברייתא שהביאה ראיה מן הרוב. אלא הכי משכחת לה כגון דידע דאפיר הכי חכמים. ואפילו אם אמרו על האסור מותר. דכתיב על פי התורה אשר יורוך ונו׳: **פיש** וה הכלל (התולה) בעצמו חייב. ואמרי׳ לאחרי מבעו בהוראה. פי׳ מי שהיה דרכו לעולם לבעט בהוראת חכמים ושלא לסמוך עליה והשתא עשה על פיהם חייב. דאמרינן מפי עצמו הוא דעבד: ס״א ממעט: **איסקא** התולה בב״ד פטור. ואמרי׳ לאחרי מאן ומהדרינן לאחרי נודע לב״ד שטעו וחזרו בהן. פי׳ לא ידע הוא הדבר והלך ועשה פטור. ואקשינן והא בהדיא קתני לה (בהוראה) [בתרה] הורו ב״ד ודעו שטעו כו׳ עד ר׳ שמעון פוטר דאלמא ר׳ שמעון לחדריה איה לה האי סברא ופרקינן הני דהדר מפרש כלומר תרוייהו ר״ש הני להו סתים רישא והדר פריש: אמר רב יהודה אמר שמואל זו המשנה סתומה דברי ר׳ יהודה היא ואין לסמוך עליה. אבל חכ״א יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור מאי ר׳ יהודה דתניא בסיפרא ואם נפש אחת [חתאא] אחת חטאא בשגגה נפש [חתאא] אחת חטאא בעשותה חטאא הרי אלו ג׳ מיעוטין הרעשה מפי עצמו חייב בהוראת ב״ד פטור. מפורש בשבת בפרק המצנע דלר׳ יהודה הני ג׳ מיעוטי. חד למעוטי זה עוקר וזה מניח וחד למעוטי זה יכול יהה יכול וחד למעוטי זה יכול יהה יכול יחיד שעשה בהוראת ב״ד: מאי רבנן. דתניא בסיפרא עדיין אני אומר מיעוט הקהל שחטאו חייבין שאין ב״ד מביאין על יחידון פר אבל רוב הקהל שחטאו יהיו פטורין חייבין ב״ד מביאין עליהן פר ת״ל עם הארץ אפילו רובו אפילו כולו. במאי חטאו אילימא בשגגת מעשה פי׳ בגון שהיו מסברין ששומן הוא ואכלו חלב. ב״ד מאי עביד׳ תיהו לר׳ יהודה מ״ר. ואמן קרי״ל דאין ב״ד מביאין אלא בהוראתן ומעשה הקהל. ואלא שחטאו בהעלם דבר מ״ר שהורו ב״ר ועשו הן. כי כתיב עם הארץ בשגגת מעשה הוא דכתיב והיכי נסביה להעלם דבר אלא הכי קאמר עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייב כל אחד ואחד בשבה או שעירה. אבל רוב הקהל שחטאו בשגגת מעשה יהו פטורין כל אחד ואחד מהבאת חטאתו שהרי ב״ד מביאין על יחידון פר בהוראה. פי׳ והן אין מביאין חטאת ת״ל עם הארץ אפי׳ כל הקהל אם חטאו בשגגת מעשה מביא כל אחד ואחד חטאתו. קתני מיהת הא הן חייבין. דאלמא היחיד שעשה בהוראת ב״ד הוא. א״ל רב ספא דלמא לא הן ולא ב״ד פי׳ והכי קתני עדיין אני אומר מיעוט קהל שחטאו בשגגת מעשה חייבים שאין ב״ד מביאין עליהן פר והוא הדין דהן אין מביאין. ודחי׳ א׳ הכי מאי אולמיה דמיעוט מרוב. פי׳ א׳ אמרת בשלמא כדאמרינן ב״ד אין מביאין עליהן פר. הא הן מביאין כל אחד ואחד חטאתו משום הכי קתני עדיין אני אומר מיעוט קהל כו׳. כלומר המיעוט שמביאין בהוראה יביאו בשגגת מעשה. אבל רוב דלא מייתי בהוראה אין מביאין בשגגת מעשה נמיסב לה קרא. אלא א״ר אמרת דבין מיעוט בין רוב אין מביאין בהוראה למה אומר במיעוט ולא היה (אומר) רוב. אלא ש״מ ב״ד אין מביאין חטאת כל אחד ואחד. ש״מ: ומאי דדך ר׳ יהודה דקתני נפש חטאא אחת חטאא בעשותה חטאא הרי אלו ג׳ מיעוטין ומאן שמעא ליה דדרש מיעוטי כי האי גונא ר׳ יהודה דתניא בסיפרא פרשת צו את אהרן ר׳ יהודה אומר זאת היא העולה הרי אלו ג׳ מיעוטין פרט לשנשחטה בלילה. ישנשחך דמה ושיצא דמה חרץ לקלעים שאם עלה לא תרד. ואיתא בשחיטת קדשים פרק המזבח ומתרצינא בגדה פרק יוצא דופן והוא דעדיין (אנו) אומר לא מצית לאוקומה בר׳ יהודה דקתני רוב קהל שחטאו (ב״ד) מביא על יחידון פר ראי׳ ר׳ יהודה האמר עבור הוא דאיתיתו דתנן בפרקין ר׳ יהודה אומר ג׳ ״ב שבטים מביאין ״ב פרים. ופליג רב נחמן עליה דר״ב יהודה משמא דשמואל ואמר זו דברי ר״מ פי׳ זו המשנה ר״מ היא. אבל חכ״א יחיד שעשה בהוראת ב״ד חייב. מאי ר״מ ומאי רבנן דתניא הורו ב״ר ועשו ר׳ מאיר פוטר וחכמים מחייבין. מאן שאל אילימא ב״ד מ״ם דרבנן דמחייבי והתניא בסספרא יבול הורו ועשו פי׳ הן הורו הן עשו ולא הקהל יכול יהו חייבין פר ת״ל ועשו אחת מכל מעשה תלוי בקהל והוראה תלויה בב״ר אלא הורו ב״ד ועשו רוב הקהל מ״ם דר״מ דשטר אלא לאו הורו ב״ד ועשו מיעוט הקהל פי׳ ומאי חייבין כל אחד ואחד חטאת ובהא [קמפלגי] ר״מ סבר יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור דתנינא אלא מפי׳ בין ר״מ ובין רבנן דהתיא דאיתיתא דאיתי מינה. יחיד שעשה בהוראת ב״ד פטור. פי׳ ומאי עשו עשו ב״ד כגון שחצי הקהל עשו בהוראתן כל ב״ד ועשו ב״ד עמהן. ר״מ סבר אין ב״ד משליחין לרוב

ז) נראה ל״ל ופר העלם דבר לפיעון מעני מעני. ב) חסר כאן מי׳ הנמי׳ ו׳ ואל״ל זו קתני. ג) כי׳ תוס׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com